

Sygn. akt: I ACa 1218/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lilla Mateuszczyk
Sędziowie:	SSA Hanna Rojewska SSA Wiesława Kuberska (spr.)
Protokolant:	stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. D.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej**

z siedzibą w W.

o zapłatę zadośćuczynienia

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 22 sierpnia 2012 r. sygn. akt II C 789/12

I. z apelacji obu stron zmienia zaskarżony wyrok na następujący:

„1. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz J. D. kwotę 5.000,00 (pięć tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 12 czerwca 2010 roku do dnia zapłaty;

2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

3. zasądza od J. D. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3.382,00 (trzy tysiące trzysta osiemdziesiąt dwa) złote z tytułu zwrotu kosztów procesu;

4. nakazuje pobrać od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 247,00 (dwieście czterdzieści siedem) złotych z tytułu nieuiszczonej opłaty sądowej od uwzględnionej części żądania;

5. nie obciąża powoda nieuiszczoną opłatą sądową od oddalonej części powództwa.”

II. oddala obie apelacje w pozostałej części;

III. zasądza od J. D. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 750,00 (siedemset pięćdziesiąt) złotych z tytułu częściowego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I A Ca 1218/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 22 sierpnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa J. D. przeciwko (...) SA z siedzibą w W. o zapłatę kwoty 76.000 zł. z tytułu zadośćuczynienia z powodu śmierci osoby bliskiej, uwzględnił powództwo, co do kwoty 20.000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 12 czerwca 2012 r.; w pozostałym zakresie oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu, stosunkowo je rozdzielając pomiędzy stronami postępowania.

(wyrok – k. 49)

Powyższe rozstrzygnięcie nastąpiło na podstawie ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny co do zasady podziela i uznaje za własne, z zastrzeżeniami poczynionymi poniżej.

W świetle powyższych ustaleń faktycznych Sąd I instancji ocenił, że powództwo zasługuje na uwzględnienie na podstawie art. 446 § 4 k.c. jedynie częściowo. Sąd a quo podniósł, że do stosowania instytucji zadośćuczynienia z tego przepisu należy zastosować kryteria wypracowane na gruncie art. 445 § 1 k.c. Powód jest najbliższym członkiem rodziny zmarłej C. D. i w związku ze śmiercią matki doznał cierpienia, poczucia żalu i krzywdy. Powód nie korzystał po śmierci matki z pomocy psychologa, ani nie poddał się żadnej terapii. Utrata osoby bliskiej wiązała się z poczuciem utraty wsparcia matki w podejmowaniu istotnych decyzji syna. Sąd Okręgowy podkreślił, że śmierć matki spowodowała konieczność niesienia pomocy przez powoda i resztę jego rodzeństwa ojcu w codziennych, zwykłych sprawach, którymi dotychczas zajmowała się matka. W okolicznościach przedmiotowej sprawy Sąd I instancji ocenił, że kwotą adekwatną do poniesionej przez powoda krzywdy jest kwota 35.000 zł. Zważywszy na to, że w postępowaniu likwidacyjnym strona pozwana wypłaciła J. D. dobrowolnie kwotę 15.000 zł., Sąd a quo zasądził dalszą część zadośćuczynienia w wysokości 20.000 zł.

Nie uzasadniono rozstrzygnięcia o odsetkach od zasądzonej kwoty, a o kosztach procesu orzeczono zgodnie z art. 100 k.p.c.

(uzasadnienie wyroku – k. 50 – 53)

Wyrok został zaskarżony apelacjami przez obie strony.

Strona pozwana zaskarżyła wyrok w zakresie pkt. 1 w całości oraz w zakresie orzeczenia o kosztach procesu (pkt. 3 i 4). Skarżący zarzucił orzeczeniu naruszenie:

- prawa procesowego w postaci art. 233 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, poprzez brak wszechstronnego rozważenia przez Sąd całego materiału dowodowego, co wyraziło się w przyjęciu przez Sąd, że uczucie smutku i samotności powoda po śmierci matki było na tyle duże, iż uzasadniało ustalenie zadośćuczynienia na rzecz powoda w łącznej wysokości 35.000 zł.;

- art. 446 § 4 k.c. poprzez przyjęcie, że w ustalonym stanie faktycznym odpowiednią sumą zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z powodu śmierci osoby bliskiej jest dodatkowo kwota 20.000 zł., podczas, gdy okoliczności sprawy nakazują przyjąć, iż wypłacona kwota 15.000 zł. spełnia swoją rolę kompensacyjną.

W konkluzji skarżąca strona pozwana wniosła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

(apelacja strony pozwanej – k. 63 – 69)

Strona powodowa zaskarżyła orzeczenie w zakresie pkt. 2 oddalającego powództwo, co do dalszej kwoty 15.000 zł., w zakresie terminu rozpoczęcia biegu odsetek od zasądzonej kwoty 20.000 zł. od dnia 12 czerwca 2012 r., a także w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Zarzucono wyrokowi naruszenie prawa materialnego w postaci:

- art. 446 § 4 k.c. poprzez uznanie, że zasądzona kwota 20.000 zł. jest adekwatną sumą zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z powodu śmierci osoby bliskiej, podczas, gdy okoliczności sprawy nakazują przyjąć, iż kwotą taką jest 35.000 zł.;

- art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 23 k.c., art. 24 k.c. i art. 448 k.c. poprzez przyjęcie, że przy zasądzaniu zadośćuczynienia z powodu śmierci osoby bliskiej należy kierować się tymi samymi kryteriami, co przy zasądzaniu zadośćuczynienia na podstawie art. 445 § 1 k.c., podczas gdy jest to odrębna regulacja a pomocniczo wymaga stosowania przepisów art. 23 k.c., art. 24 k.c. i art. 448 k.c.;

- art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 817 § 1 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie biegu terminu odsetek od 12 czerwca 2012 r. zamiast od 12 czerwca 2010 r.

Strona powodowa wniosła o zmianę wyroku poprzez podwyższenie zasądzonej kwoty do 35.000 zł. z odsetkami od dnia 12 czerwca 2010 r. do dnia zapłaty i zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

(apelacja powoda – k. 118 –121)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Obie apelacje są częściowo zasadne.

Należy w pełni zgodzić się ze skarżącą stroną powodową, że zadośćuczynienie z art. 446 § 4 k.c. pełni funkcję kompensacyjną i powinno wynagradzać pokrzywdzonemu doznane cierpienia, utratę radości życia i ułatwiać przewyższanie ujemnych przeżyć psychicznych związanych z utratą osoby bliskiej i zasadniczo jest normatywnie odrębną instytucją niż zadośćuczynienie przewidziane normą art. 445 § 1 k.c. Oczywiście ma też rację strona powodowa, że przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia można pomocniczo kierować się kryteriami z art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c., gdyż korzenie instytucji zadośćuczynienia za utratę osoby bliskiej wynikają z naruszenia dóbr osobistych osób najbliższych poszkodowanego, który poniósł śmierć w związku ze zdarzeniem, za które odpowiedzialność ponosi strona pozwana. Poza sporem musi być, że winno ono odpowiadać każdorazowo okolicznościom konkretnej sprawy, a możliwość przyznania przez sąd w oparciu o art. 446 § 4 k.c. odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia nie zakłada dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze i w tym zakresie niewątpliwie zbliża się także do instytucji zadośćuczynienia z art. 445 § 1 k.c. Nie może również ująć z pola widzenia okoliczność, że w obecnym systemie prawa osoba będąca najbliższym członkiem rodziny zmarłego może niezależnie dochodzić dwóch roszczeń, a mianowicie na podstawie art. 446 § 3 odszkodowania, jeżeli wskutek śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie jej sytuacji życiowej i zadośćuczynienia za doznana krzywdę. Wymusza to w konsekwencji – co najmniej próbę – wyraźnego oddzielenia szkody majątkowej od krzywdy niemajątkowej, co wymaga precyzyjnych ustaleń faktycznych, odnoszących się wprost do jednego lub drugiego roszczenia.

W przedmiotowej sprawie strona powodowa zaoferowała materiał dowodowy, który sprowadzał się jedynie do twierdzeń samego powoda, najpierw ujętych, jako podstawa faktyczna pozwu, a następnie lakonicznie wskazanych w ramach dowodu z przesłuchania strony powodowej. Strona powodowa cofnęła wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań jednej z sióstr powoda – G. K. a druga siostra powoda – M. D., wskazana, jako świadek przez stroną pozwaną,

skorzystała z prawa odmowy zeznań, jako osoba bliska dla powoda, na rozprawie w dniu 8 sierpnia 2012 r. Tym samym należało ocenić w pierwszej kolejności, czy strona powodowa, zgodnie z art. 6 k.c. sprostowała ciężarowi dowodu, co do nadzwyczaj serdecznych i wyjątkowych relacji J. D. ze swoją matką, przy uwzględnieniu treści art. 233 § 2 k.p.c., nakazującego sądowi ocenę odmowy przedstawienia przez stronę dowodu lub przeszkodom stawianym przez nią w jego przeprowadzeniu wbrew postanowieniu sądu. W świetle zasad doświadczenia życiowego odmowa składania zeznań przez siostrę powoda – osobę, która zamieszkiwała z obojgiem rodziców powoda i musiała znać charakter więzi łączącej brata ze zmarłą matką także nie może przemawiać na korzyść powoda.

A zatem odpowiedź musi być negatywna i tym samym należy przyznać rację skarżącej stronie pozwanej, że Sąd a quo dopuścił się obrazy prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, poprzez brak wszechstronnego rozważenia przez Sąd całego materiału dowodowego, co wyraziło się w przyjęciu przez Sąd Okręgowy, że uczucie smutku i samotności powoda po śmierci matki było na tyle duże, że uzasadniało przyznanie zadośćuczynienia łącznie w kwocie 35.000 zł. Powód nie udowodnił, że jego przeżycia związane ze śmiercią matki odbiegały od zwykle przeżywanego w takiej sytuacji rozpacz, smutku, bolesnej refleksji czy poczucia pustki. Charakterystyczne jest, że powód główny akcent położył na konieczność przejścia na siebie – choć wraz z siostrami – po śmierci matki, obowiązków związanych z opieką nad ojcem, którym dotąd zajmowała się właśnie C. D.. Wydaje się, że jest to raczej kwestia pogorszenia się sytuacji życiowej powoda, a nie krzywdy, choć nie pogorszenia się w stopniu znacznym i w dodatku spodziewanym z uwagi na wiek rodziców powoda i normalne spodziewanie się, że jedno z nich może pozostać samotne.

Przy takiej ocenie materiału dowodowego należy uznać, że równie trafnie strona pozwana zarzuciła Sądowi I instancji, że naruszył art. 446 § 4 k.c. poprzez przyjęcie, że odpowiednią sumą zadośćuczynienia dla powoda za doznaną krzywdę z powodu śmierci matki jest dodatkowo kwota 20.000 zł., podczas, gdy okoliczności sprawy nakazują przyjąć, iż wypłacona w toku postępowania likwidacyjnego kwota 15.000 zł. spełnia swoją rolę kompensacyjną. W tym zakresie Sąd a quem pragnie podkreślić, że inne osoby bliskie dla zmarłej, które zamieszkiwały z nią wspólnie i prowadziły wspólne gospodarstwo domowe, tj. córka M. D. i mąż S. D., przy czym brak dowodów, aby ich relacje były zaburzone, otrzymały zadośćuczynienie łącznie w kwotach po 30.000 zł. Powód nie zamieszkiwał z matką, jedynie ją odwiedzał, miał własną pełną rodziną i dlatego proporcjonalnie powinien otrzymać łącznie zadośćuczynienie w kwocie 20.000 zł., co po odliczeniu wypłaconej dobrowolnie kwoty 15.000 zł. było podstawą do zamiany zaskarżonego wyroku w trybie art. 386 § 1 k.p.c. i obniżenia zasądzonej kwoty 20.000 zł. do kwoty 5.000 zł. Tym samym należało uznać za nietrafny zarzut apelacji strony powodowej naruszenia art. 446 § 4 k.c. poprzez uznanie, że zasądzona kwota 20.000 zł. jest adekwatną sumą zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z powodu śmierci osoby bliskiej, kwotą właściwą byłaby kwota 35.000 zł.

Natomiast nie sposób odmówić racji stronie powodowej, że Sąd I instancji naruszył art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 817 § 1 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie biegu terminu odsetek od 12 czerwca 2012 r. zamiast od 12 czerwca 2010 r. W konsekwencji należało, zatem zmienić pkt. 1 wyroku poprzez zasądzenie odsetek od kwoty 5.000 zł. od dnia 12 czerwca 2010 r. do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie obie apelacje podlegały oddaleniu.

O kosztach postępowania przed Sądem I instancji, jak i o kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 100 zd. 1 k.p.c.